

festivali

59. londonski filmski festival, 7.–18. oktober 2015

fotografije: Ana Šturm

Ana Šturm

Od sufražetk do moškega raja v Silicijevi dolini

Londonski filmski festival (LFF), ki ga organizira Britanski filmski inštitut (BFI), je letos zabeležil svojo 59. edicijo. Zaradi neugodne časovne umeščenosti – po vseh za filmsko industrijo pomembnih festivalih in pred sezono oskarjev – ima LFF predvsem vlogo *showcase* festivala. V dvanajstih dneh prikaže nekakšen *crème de la crème* nabor raznovrstnih kritičsko priznanih avtorskih filmov minule sezone. Od 240 filmov, ki jih je festival prikazal v sklopu letošnje edicije, je bila tako le peščica svetovnih premier.

Morebitne niše festival zato išče drugje. Vedno bolj se trudi izkoristiti predvsem svojo geostrateško pozicijo. London namreč velja za eno od vodilnih kreativnih mest. »Želimo si, da bi tudi festival lahko bolj prispeval k temu statusu,« je v enem od intervjujev dejala Clare Stewart, direktorica LFF.

Prav s tem namenom je festival letos, pod imenom *LFF Connects*, predstavil novo serijo poglobljenih pogovorov in interaktivnih dogodkov z vidnimi ustvarjalci, v katerih so se razmislila o filmu lotili iz širše perspektive. Serija je zasnovana predvsem z mislijo na prihodnost filma ter na njegovo vse večjo prepletenost in interakcijo z drugimi kreativnimi industrijami, kreativnimi tehnologijami in umetniškimi zvrstmi.

Prvo serijo *LFF Connects* sta skupaj z direktorjem avstrijske kinoteke Alexandrom Horwathom odprla britanski režiser Christopher Nolan in umetnica Tacita Dean, med drugim ustanovna članica pobude *Savefilm.org*. Tako Nolan kot Deanova sta strastna zagovornika filma kot medija. Uvodni pogovor se je vrtil okrog nujnosti ohranjanja – kot dela naše kulturne izkušnje – snemanja in projiciranja

filma na filmski trak in z njega, pa tudi o potrebi po novih arhivskih in razstavnih standardih na področju filmske umetnosti.

Novinarske projekcije, ki so se začele že 14 dni pred uradnim odprtjem festivala, so letos večinoma potekale v popolnoma prenovljenem kinu *Picturehouse Central*, ki se nahaja v *West Endu*, blizu vedno živahnega *Piccadilly Circus*. Petnadstropni luksuzni kino, obnovljen v retro stilu, je za skoraj mesec dni postal drugi dom za množico kritikov z vsega sveta. Kavomati so spuščali več pare kot prve lokomotive, koši pa so se dušili pod bananinimi olupki. Tehnično brezhibne projekcije so med festivalom neprekinjeno potekale od osmih zjutraj do sedmih zvečer, (pre)udobni fotelji v dvoranih pa so po četrti zaporedni projekciji praviloma postali dremališče utrujenih prekernih delavcev

s konca prehranjevalne verige filmske industrije.

Najdaljša vrsta, vila se je od vhoda in okrog kina Picturehouse Central, je bila za film **High Rise** (2015). Ljubljenec britanskih kritikov, Ben Wheatley, pa – sodeč po nezadovoljnih obrazih in komentarjih s svojim novim filmom, distopično satiro, posneto po romanu J. G. Ballarda – ni upravičil visokih pričakovanj. Distopične satire so bile vroč festivalski material, saj je bila podobna gneča tudi pred projekcijo **Jastoga** (2015, The Lobster), filma enega ključnih režiserjev grškega novega vala, Yorgosa Lanthimos.

Živahno je bilo tudi pred projekcijo filma **The Idol** (2015, Ya Tayr El Tayer). *Idol*, dinamična mešanica **Revnega milijonarja** (Slumdog Millionaire, 2008, Danny Boyle), **Zelenega kolesa** (Wadjda, 2012, Haifaa Al-Mansour) in švedskega filma **Najboljše smo** (Vi är bäst!, 2013, Lukas Moodysson), je nastal po resnični zgodbi Mohammada Assafa. Assaf, ki je skupaj s sestro odraščal v Gazi, je uresničil nemogoče sanje: zmagal je na pevskem tekmovanju »Arabski idol« in čez noč postal nacionalni simbol upanja. Priznani palestinski režiser Hany Abu-Assad je neverjetno intrigantno zgodbo prevedel v kompleksen in hkrati všečen filmski izdelek, poln drame in pikrega humorja.

Prijetna filmska presenečenja se včasih skrivajo v popolnoma naključnem izboru iz festivalskega programa. **Elephant Days** (2015, James Caddick in James Cronin), sprva (za)mišljen

kot glasbeni dokumentarec o londonskih rockerjih *The Maccabees* in o kreativnem procesu nastajanja njihovega četrtega studijskega albuma *Marks To Prove It*, je v procesu snemanja prerasel v melanholičen portret londonskega predela, imenovanega Elephant and Castle. Novi album omenjene indie zasedbe, ki je nastajal v osami anonimnega studia v prav tem delu mesta, tako postane subtilen zvočni odtis nenavadnih zgodb pisane skupine lokalnih prebivalcev, ki se vsak na svoj način soočajo z gentifikacijo okolice, v kateri živijo. Gentrifikacija, s katero se je na festivalu podrobneje ukvarjal tudi dokumentarec iz tekmovalnega programa, **Public House** (2015, Sarah Turner), je v zadnjem času zelo popularna tema, o kateri je v zanimivem članku *Z dokumentarci proti gentifikaciji Londona* za Radio Študent podrobneje pisal že Nace Zavrl.

V sicer precej skopo odmerjenem, a zato toliko bolj kakovostnem programu kratkih filmov je izstopalo kar nekaj zanimivih del. Polurna internetna senzacija **Kung Fury** (2015, David Sandberg), v kateri se detektiv po imenu Kung Fury odpravi nazaj v času, da bi ubil Adolfa Hitlerja aka Kung Führerja, je ekscesno zabavno in politično nekorektno posvetilo osemdesetim letom, VHS estetiki in slabim akcijskim filmom. **Discipline** (2014), miniatyrka švicarskega režiserja Christoph M. Saberja, pa nam v enajstih minutah hudomušno servira luciden vpogled v trenutne geopolitične odnose in zapleteno stanje sveta. Kratki filmi pridobivajo vse večjo veljavo in letos je tudi na londonskem festivalu

prvič potekal tekmovalni program kratkometražcev. Nagrado za najboljši kratki film je prejela poetična animacija **An Old Dog's Diary** (2015, Shai Heredia in Shumona Goel), portret Francisa Newtona Souza, enega najpomembnejših indijskih umetnikov 20. stoletja.

Griersonovo nagrado za najboljši dokumentarec je letos prejel film **Sherpa** (2015), v katerem je režiserka Jennifer Peedom z malo sreče v nesreči aprila 2014 v svojo kamero nepričakovano ujela eno nedavnih tragedij, ki se je pripetila tej izkoriščani etnični skupini. Sutherlandovo nagrado za najboljši celovečerni prvenec je za svež, feminističen pogled na starodavno zgodbo o dobrem in zlem za film **The Witch** (2015) prejel režiser Robert Eggert. Najboljši film festivala je po mnenju žirije, ki jo je vodil poljski režiser Pawel Pawlikowski, postal **Chevalier** (2015) grške režiserke Athine Rachel Tsangari. Ironična študija moškega ega, v kateri je Tsangarijeva, kot je na podelitvi dejal Pawlikowski, »z izjemno natančnostjo in humorjem, ki se mu enostavno ne moreš upreti, uspela ustvariti film, ki je hkrati odbita komedija in globoko zaskrbljujoča izjava o stanju zahodne družbe«.

V glavnem tekmovalnem programu se je sicer znašel estetsko in produkcijsko raznolik presek svetovne kinematografije, od visokoproračunskega hongkonškega 3D-muzikala o finančnem sektorju **Office** (2015, Johnnie To) do nizkoporačunskega hita **Tangerine** (2015, Sean Baker), ki je v celoti posnet na dveh iPhonih. Med filmi v tekmovalnem programu je bilo veliko pozornosti namenjene domačemu avtorju *par excellence*, Terenceu Daviesu, ki je na festivalu predstavil svoj osmi

celovečerec, romantično zgodovinsko dramo **Sunset Song** (2015), osnovano na enem izmed temeljnih del škotske literature, na istoimenskem romanu Lewisa Grassica Gibbona.

Mehiške barve je v tekmovalnem programu, s svežim pogledom na tematiko migracij, s filmom **Desierto** (2015) zastopal Jonás Cuarón. Preprosta premisa lovca in plena pod režijsko taktirko Cuaróna mlajšega postane napet in neverjetno kinetičen triler, podoba-gibanje, ki se skoraj z madmaxovsko intenzivnostjo odvijte pred našimi očmi. Sam (izvrstni Jeffrey Dean Morgan), osamljeni puščavski jezdec, katerega srce namesto krvi poganjajo Jack Daniels, zgrešen patriotizem in rasizem, na mehiško-ameriški meji zasleduje Moisesa (Gael García Bernal), ki se po deportaciji želi vrniti k svoji družini v Ameriko. Sam in Moises sta simbola dveh narodov in prek njihju Jonas v film vpelje tudi jasno politično sporočilo. *Desierto* je mojstrska študija gibanja in ritma, film, ki stavi na minimalizem in to stavo tudi dobi.

Na londonskem festivalu so letošnje leto razglasili za leto močnih žensk, zato ni bilo naključje, da je dvanajstdnevni filmski praznik odprl film britanske režiserke o britanskih ženskah, ki so spremenile tok zgodovine. **Suffragette** (2015, Sarah Gavron) je film o zgodnjem feminističnem gibanju sufražetk, ki so leta 1912 pod vodstvom kulture Emmeline Pankhurst (upodobi jo v filmski industriji prav tako kulturna Meryl Streep) za doseg svojih ciljev začele uporabljati militantne taktike, ki jih ni bilo mogoče več spregledati.

Film je dopolnjevala še kompilacija **Make More Noise! Suffragettes In Film** (2015), v kateri sta Brynnoy Dixon in Margaret Deriaz zbrali 21 najzanimivejših dokumentarnih posnetkov gibanja sufražetk in kratkih igranih filmov o sufražetkah v letih 1899–1917; med njimi sta bili svojimi norčijami pravo odkritje sestri Tilly.

Temu o ženskah pred in za kamero je bilo namenjenih tudi več spremljevalnih dogodkov, predavanj in pogovorov, med katerimi je izstopal simpozij na tematiko spola in medijev, ki ga je s svojim predavanjem odprla igralka in producentka Geena Davis. »Festival se vedno trudi biti pred industrijo v smislu števila filmov, ki so jih posnele režiserke. Letos jih je bilo v programu več kot 50, kar se sicer sliši super, ampak to je v resnici še vedno samo 20 % programa. Tako da, fantje, če ste v skrbeh, da tej temi posvečamo preveč pozornosti, vam res ni treba biti,« je v uvodniku festivalskega kataloga zapisala direktorica LFF, Clare Stewart.

Poleg številnih filmov, ki so jih posnele režiserke, je bilo na festivalu mogoče videti tudi nadpovprečno število del s kompleksnimi ženskimi liki v glavnih vlogah. Naštejmo samo najvidnejše: izjemna Saoirse Ronan v zgodovinski drami **Brooklyn** (2015, John Crowley), neuničljiva Maggie Smith v priredbi Bennettove igre **Lady In The Van** (2015, Nicholas Hytner), Cate Blanchet, ki je letos na festivalu prejela tudi nagrado za življenjsko delo, v ljubezenski zgodbi **Carol** (2015, Todd Haynes) in nepremagljiva Qi Shu v Hsiao-Hsien Houjevi **Morilki** (Nie yinniang, 2015).

Enega izmed najbolj intrigantnih ženskih likov je s pomočjo svoje tete, igralko Krishe Fairchild, v celovečernem prvencu **Krishna** (2015) ustvaril mladi ameriški režiser Trey Edward Shults. V napeti, živčni in humorja polni komorni družinski drami, ki je bila realizirana s pomočjo kampanje na platformi za množično financiranje Kickstarter, najdemo tako temačne odmeve Paula Thomasa Andersona, Johna Casavettesa in Thomasa Vinterberga kot kaotičnost Pedra Almodóvarja. Na tem mestu velja omeniti še en filmski prvenec z zanimivo glavno junakinjo, ki je bil prav tako realiziran s pomočjo Kickstarterja, **Petting Zoo** (2015). Prijetno prizemljen *indie* ameriške režiserke Micah Magee, pri katerem je kot producentka sodelovala Tsangarijeva, pripoveduje zgodbo o 17-letni Layli, perspektivni dijakinji, ki nepričakovano zanosi.

Čprav so kar štiri od petih festivalskih nagrad letos odšle v ženske roke, kar v luči trenutnega zeitgeista in v povezavi z letošnjo rdečo nitjo festivala najbrž ni naključje, pa se je LFF vseeno zaključil s filmom, v katerem dominira moški princip. *All star* zasedba, Danny Boyle na režiserskem stolčku, Aaron Sorkin za scenaristično mizo in Michael Fassbender pred kamero, je združila moči za še en biografski film o najbolj ikonoklastični osebnosti digitalne dobe, Stevu Jobsu. **Steve Jobs** (2015) je film shakespearjevskih razsežnosti, v katerem ženske zasedajo vse običajne vloge; pomočnica/tajnica, mati, hči. Od sufražetk do moškega raja v Silicijevi dolini, od upanja do realnosti.